

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

תורה שבעל פה

לקט מצוות, גמרא מסכת סוכה,
משנה, אגדה, מספרות השו"ת, תפילה כמפגש

הוראות

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	-	לקט מצוות
א:	-	(12x6) - 72 נקודות
פרק שני	-	גמרא מסכת סוכה
פרק שלישי	-	תוכני תורה שבעל פה
	-	(14x2) - 28 נקודות
	-	סך הכול - 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: חוברת דפים ממסכת סוכה ובה מספר השאלון.
(בית הספר יספק חוברת זו לנבחנים בגמרא.)

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

יש לענות על פרק ראשון או על פרק שני, לפי התכנים שלמדתם.

השאלות

פרק ראשון – לקט מצוות

(72 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על שש מן השאלות 1–8 (לכל שאלה – 12 נקודות).

1. שלא לשבור עצם מן הפסח (טז); מצוות קידוש שבת בדברים (לא)

א. (1) על פי בעל ספר החינוך, הסבירו את הקשר בין איסור שבירת עצם מן הפסח ובין זכירת יציאת מצרים.

(2) "כל מי שיש לו מזוזה בפתחו וציצית בבגדו ותפילין בראשו – מובטח לו שלא יחטא" (מנחות מג, ע"ב).

על פי בעל ספר החינוך, הסבירו מדוע אדם שיקיים את המצוות האלה דווקא – מובטח לו שלא יחטא.

(5 נקודות)

ב. (1) בנוגע למטרה של מצוות קידוש שבת בדברים כתב בעל ספר החינוך:

"משורשי מצווה זו, כדי שנתעורר מתוך מעשה זה לזכור גדולת היום ונקבע בליבנו אמונת חידוש העולם...

כי לפי התעוררות האדם ומעשהו, יתפעל אל הדברים לעולם".

כתבו שלוש הלכות מהלכות קידוש בשבת שמסייעות לאדם להשיג את המטרה של מצווה זו.

(2) בנוגע לשימוש בפת במקום ביין – מהו ההבדל בין קידוש להבדלה, ומהו הטעם לכך?

(7 נקודות)

2. מצוות כיבוד אב ואם (לג)

א. הסבירו מהי ההשפעה של קיום מצוות כיבוד אב ואם על עבודת ה'. (3 נקודות)

ב. כתב בעל ספר החינוך: "כבוד זה מנכסי מי חייב לעשותו".

(1) הסבירו את השאלה ההלכתית שבציטוט זה.

(2) כתבו מהו פסק ההלכה בשאלה זו. בתשובתכם פרטו שני מצבים.

(5 נקודות)

ג. (1) כתב בעל ספר החינוך: "ונוהגת בכל מקום ובכל זמן בזכרים, ובנקבות כל זמן שאפשר להן".

על פי בעל ספר החינוך, באיזה מקרה אישה פטורה מקיום מצווה זו?

(2) על פי בעל ספר החינוך, אדם העובר על מצווה זו – "עונשו גדול מאוד". הסבירו מדוע.

(4 נקודות)

3. שלא לאחר שכר שכיר (רל)

- א. (1) כתבו מהו הטעם למצווה זו, והסבירו מדוע מותר לאחר את תשלום השכר "יום אחד ולא יותר".
- (2) בספר החינוך מוזכרים שני השכירים האלה: "שכיר שבת" ו"שכיר שבוע". כתבו בלשונכם לכמה זמן נשכר כל אחד משני השכירים האלה.
- (7 נקודות)
- ב. בדיון שנערך בבית דין טען יואב שלא קיבל את שכרו בעבור עבודתו, ואילו המעסיק של יואב טען שהוא שילם לו. בית הדין פסק שיואב יישבע שלא קיבל את שכרו, ולאחר מכן יקבל את שכרו. מדוע פסק בית הדין לטובת יואב? (2 נקודות)
- ג. כתבו שני מצבים שבהם המעסיק אינו עובר על מצווה זו גם אם לא שילם לפועל בזמן. (3 נקודות)

4. מצוות תוכחה לישראל שאינו נוהג כשורה (רלט)

- א. "וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא" (ויקרא י"ט, י"ז). על פי ציטוט זה, באיזה אופן אדם צריך להוכיח את חברו? (3 נקודות)
- ב. (1) בביאור שורש מצווה זו כתב בעל ספר החינוך: "לפי שיש בזה שלום וטובה בין אנשים". הסבירו כיצד מצוות תוכחה יכולה להביא "שלום וטובה בין אנשים".
- (2) מה עלול לקרות אם אדם לא יוכיח את חברו שחטא לו, ואיזו דוגמה מן התנ"ך מביא בעל ספר החינוך לכך? (6 נקודות)
- ג. כתבו שני מצבים שבהם על האדם להימנע מלהוכיח אדם אחר. (3 נקודות)

5. מצוות כיבוד חכמים (רנז)

- א. כתב בעל ספר החינוך: "וְהִזְדַּרְתָּ פָנֶי זָקֵן" (ויקרא י"ט, ל"ב) - פירשו זיכרונם לברכה: אין זקן אלא מי שקנה חוכמה". על פי בעל ספר החינוך, מדוע החכם מכונה "זקן" בלשון התורה? (3 נקודות)
- ב. (1) על פי בעל ספר החינוך, מהי ההגדרה של "זקן אשמאי"? (2) מדוע חייבים לכבד "זקן אשמאי"? (3) באיזה מקרה אכן לכבד "זקן אשמאי"? (6 נקודות)
- ג. אביו ורבו – באיזה מקרה כבוד אביו קודם לכבוד רבו, ובאיזה מקרה כבוד רבו קודם לכבוד אביו? (3 נקודות)

6. מצוות קידוש השם (רצו)

א. כתב בעל ספר החינוך: "שנצטוונו לקדש את השם, שנאמר 'וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' (ויקרא כ"ב, ל"ב)... ואף על פי שכתוב בתורה 'וְחִי בָהֶם' (ויקרא י"ח, ה')..."

(1) הסבירו את הסתירה בין שני הפסוקים שמובאים בדברי בעל ספר החינוך.

(2) על פי בעל ספר החינוך, הסבירו את התירוץ לסתירה זו.

(5 נקודות)

ב. כתב בעל ספר החינוך: "ובשעת השמד, אפילו בצנעא ואפילו להנאתו ואפילו על מצווה קלה - ייהרג ואל יעבור".

הסבירו שניים מן המושגים המודגשים בקו בהקשר של מצוות קידוש השם. (4 נקודות)

ג. מדוע שימוש בעצי אֶשְׁרָה לצורך רפואה אסור אף שהמשתמש אינו עובד את האשרה? (3 נקודות)

7. שלא להונות אחד מישראל בדברים (שלח)

א. בדברי חז"ל יש כמה דוגמאות לאונאת דברים. אחת מהן היא "היו חולאים באין עליו - לא יאמר לו כדרך שאמרו חבריו לאיוב..." (בבא מציעא נח, ע"ב).

(1) הסבירו את המקרה ואת הדין. בתשובתכם כתבו בלשונכם מה אמרו לאיוב חבריו של איוב.

(2) הסבירו מדוע דוגמה זו נכללת באיסור אונאת דברים.

(6 נקודות)

ב. בנוגע לאיסור זה כתב בעל ספר החינוך: "אין לוקין עליו, לפי שאין בו מעשה".

הסבירו מדוע אין בלאו זה מעשה. (2 נקודות)

ג. אפרת חירפה את יעל וציערה אותה מאוד.

לדעתכם, כיצד יעל צריכה להגיב? נמקו את תשובתכם. בססו את הנימוק על מה שלמדתם בספר החינוך. (4 נקודות)

8. לקרות שמע פעמיים בכל יום (תכ)

א. (1) מצווה לקרוא קריאת שמע פעמיים ביום. מה הן שתי הפעמים ביום, ומאיזו מילה בפסוק נלמדה כל אחת מהן?

(2) מה צריך לומר כדי לקיים מצוות עשה דאורייתא של קריאת שמע, ומה צריך לומר כדי לקיים מצוות עשה דרבנן של קריאת שמע?

קריאת שמע?

(7 נקודות)

ב. לפניכם חמישה מקרים שבהם קריאת שמע לא נאמרה כראוי. בנוגע לכל אחד מן המקרים, כתבו אם הקורא יצא ידי חובה

או לא יצא ידי חובה. (5 נקודות)

1. קרא בשפתיים, ולא שמע את עצמו.

2. דילג על מילה מתוך קריאת שמע.

3. החסיר אות אחת מתוך קריאת שמע.

4. "לא נתן רווח בין הדבקים".

5. לא האריך באמירת האות ד' במילה "אֶחָד".

יש לענות על פרק ראשון או על פרק שני, לפי התכנים שלמדתם.

פרק שני – גמרא – מסכת סוכה

(72 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על שש מן השאלות 9–16 (לכל שאלה – 12 נקודות).

9. סוכה גבוהה מעשרים אמה

- א.** (1) על פי רבא, מדוע סוכה הגבוהה מעשרים אמה פסולה?
 (2) כיצד הוכיח רבא את דעתו מן הפסוק "בִּפְסַכֹּת תֵּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים" (ויקרא כ"ג, מ"ב)? היעזרו ברש"י.
 (5 נקודות)
- ב.** "א"ל אב"י אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל..."
 (1) הסבירו בלשונכם את הקושיה של אב"י על דעתו של רבא.
 (2) הסבירו בלשונכם את התירוץ של רבא.
 (4 נקודות)
- ג.** על פי הגמרא, רבה ורבי זירא לא קיבלו את דעתו של רבא בגלל הקושיה של אב"י.
 על פי רש"י, מדוע רבה ורבי זירא לא קיבלו את התירוץ של רבא לקושיה של אב"י?
 (3 נקודות)

10. הפטורים מקריאת שמע והחייבים בה

- א.** (1) על פי ברייתא שהובאה בגמרא, עוסק במצווה וחתן פטורים מקריאת שמע.
 מדוע חתן פטור מקריאת שמע? היעזרו ברש"י.
 (2) הסבירו כיצד הוכיחה הגמרא פטור זה מן המילה "וּבְלִלְכָתָּךְ".
 (5 נקודות)
- ב.** בנוגע לחיוב בקריאת שמע, הגמרא מבדילה בין אדם שטבעה ספינתו בים ובין חתן.
 (1) מדוע היה אפשר לחשוב שהדין שלהם בנוגע לחיוב בקריאת שמע יהיה זהה?
 (2) מדוע בכל זאת יש הבדל ביניהם בנוגע לחיוב בקריאת שמע?
 (3) הסבירו כיצד הוכיחה הגמרא הבדל זה מן הדין שאָבֵל חייב במצוות.
 (7 נקודות)

11. המצטערים בסוכה

- א.** מצטער פטור מן הסוכה, ואילו אָבֵל חייב בסוכה אף שהוא מצטער. בגמרא מובא הסבר להבדל שבין הדינים האלה.
 הסבירו בלשונכם את ההבדל בין הדינים. (3 נקודות)
- ב.** הגמרא שאלה: "וליעבדו חופה בסוכה".
 (1) הסבירו את תשובת אב"י ואת תשובת רבא על שאלה זו.
 (2) כתבו מהו המקרה שבו תהיה נפקא מינה (הבדל הלכתי) בין שתי התשובות.
 (3) בנוגע למקרה שכתבתם בתת-סעיף הקודם, ב (2), כתבו מה יהיה הדין לפי אב"י ומה יהיה הדין לפי רבא, והסבירו את הטעם לכל אחד מן הדינים.
 (9 נקודות)

12. שנת עראי

א. "ת"ר... ואין ישנים שנת עראי חוץ לסוכה".

על פי הגמרא, כתבו שני טעמים לאיסור לישון שנת עראי מחוץ לסוכה. (2 נקודות)

ב. "תניא ישן אדם שנת עראי בתפילין אבל לא שנת קבע".

(1) מדוע אסור לאדם לישון שנת קבע כשתפילין בראשו?

(2) אביי הקשה מן הברייתא המצוטטת על אחד הטעמים שכתבתם בסעיף א. הסבירו בלשונכם את הקושיה של אביי.

(4 נקודות)

ג. בגמרא יש שני תירוצים לקושיה של אביי.

(1) מהו התירוץ הראשון לקושיה זו, ומדוע הוא נדחה?

(2) מהו התירוץ לקושיה זו על פי מסקנת הגמרא?

(6 נקודות)

13. מספר הסעודות בסוכה

א. (1) במשנה מובאת מחלוקת של רבי אליעזר וחכמים בנוגע למספר הסעודות שאדם חייב לאכול בסוכה.

על פי הגמרא, הסבירו כיצד הלימוד "תִּשְׁבוּ כַּעֲיֵן תְּדוּרוֹ" מסייע להסביר את דעת רבי אליעזר, וכיצד הוא מסייע

להסביר את דעת חכמים.

(2) בלילה הראשון של חג הסוכות חובה לאכול בסוכה אף לדעת חכמים.

הסבירו כיצד לומדים זאת.

(6 נקודות)

ב. לפניכם שני מקרים. כתבו מהו הדין בכל אחד מן המקרים, על פי מסקנת הגמרא. בתשובתכם התייחסו גם לדעת רבי

אליעזר וגם לדעת חכמים. (6 נקודות)

1. אדם שלא אכל בסוכה בלילה הראשון של חג הסוכות.

2. אדם שלא אכל בסוכה ביום הראשון של חול המועד סוכות.

14. "משבח אני את העצלנין" והקבלת פני רבו ברגל

א. (1) מדוע לדעת רבי אליעזר אנשים צריכים להישאר בבתיהם ברגל?

(2) בהמשך הגמרא מסופר שרבי אליעזר היה בסוכה של יוחנן ברבי אלעאי בקיסרי.

הסבירו מדוע סיפור זה אֵיננו סותר את דברי רבי אליעזר: "משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל".

(6 נקודות)

ב. (1) "והאמר רבי יצחק מניין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל...".

הסבירו כיצד למד רבי יצחק שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל.

(2) לפי מסקנת הגמרא, באיזה מקרה אדם חייב להקביל את פני רבו ברגל?

(6 נקודות)

15. ישיבה בסוכה

א. "כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי".

(1) דין זה נלמד מדרשה המבוססת על פסוק. כתבו את המילה בפסוק שממנה נלמד דין זה.

(2) על פי הברייתא, ציינו שתי דוגמאות לדין זה.

(3 נקודות)

ב. הגמרא הקשתה: "והאמר רבא מקרא ומתנא במטללתא ותנוי בר ממטללתא".

(1) הסבירו את קושיית הגמרא. בתשובתכם ציינו על איזה דין הקשתה הגמרא.

(2) הסבירו את תירוץ הגמרא לקושיה זו.

(5 נקודות)

ג. "משלו משל למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו".

על משל זה, שאלה הגמרא: "מי שפך למי?"

(1) על פי רש"י, ציינו שתי תשובות אפשריות על שאלת הגמרא.

(2) הסבירו מה נמשל לשפיכת הקיתון לפי כל אחת מן התשובות.

(4 נקודות)

16. דיני לולב

א. (1) על פי רש"י, מדוע לולב של עיר הנידחת פסול?

(2) "נפרצו עליו פסול" – על פי רש"י, מהו לולב שנפרצו עליו, ומדוע הוא פסול?

(6 נקודות)

ב. (1) חכמים למדו מפסוק מסוים שלולב הגזול פסול ביום הראשון.

מדוע לולב הגזול פסול ביום הראשון, וכיצד למדו זאת חכמים מן הפסוק?

(2) "ופליגא דרבי יצחק..." – כתבו מהי דעת רבי יצחק בנוגע ללולב הגזול בחג הסוכות, והסבירו את טעמו.

(6 נקודות)

פרק שלישי – תוכני תורה שבעל פה

(28 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 17–28 (לכל שאלה – 14 נקודות).

משנה17. מסכת שבת

א. "המוציא בין בימינו בין בשמאלו, בתוך חיקו... חייב" (פרק י', משנה ג').

(1) על פי רבנו עובדיה מברטנורא, מהו הטעם לדין זה?

(2) "המוציא... על כתפו חייב" (שם).

על פי המשך המשנה, מהו הטעם לדין זה?

(4 נקודות)

ב. "המוציא... כלאחר ידו... ובפונדתו ופיה למטה... פטור" (שם).

(1) הסבירו את הביטויים האלה: "כלאחר ידו", "בפונדתו".

(2) על פי המשך המשנה, מהו הטעם לדין זה?

(6 נקודות)

ג. "המוציא כיכר לרשות הרבים, חייב. הוציאוהו שניים, פטורין..." (שם, משנה ה').

(1) "הוציאוהו שניים, פטורין". הסבירו מדוע.

(2) על פי המשך המשנה, באיזה מקרה שניים שהוציאו חפץ לרשות הרבים, יהיו חייבים?

(4 נקודות)

18. מסכת סנהדרין

א. "דיני הטומאות והטהרות מתחילין מן הגדול" (פרק ד', משנה ב').

הסבירו את הדין שבציטוט. בתשובתכם הסבירו את המילים המודגשות בקו. (4 נקודות)

ב. "דיני נפשות מתחילין מן הצד" (שם).

(1) הסבירו את הדין שבציטוט. בתשובתכם הסבירו את המילה המודגשת בקו.

(2) מהו הטעם לדין זה?

(5 נקודות)

ג. (1) "הכול כשרין לדון דיני ממונות" (שם) – על פי רבנו עובדיה מברטנורא, את מי באה המשנה לרבות במילה "הכול"?

(2) "ואין הכול כשרין לדון דיני נפשות..." (שם) – על פי המשך המשנה, מי הם הכשרים לדון דיני נפשות?

(5 נקודות)

19. מסכת אבות

א. "הוּ זֶה־רִינ' בְּרִשׁוֹת... " (פרק ב', משנה ג').

(1) הסבירו את הנחיית המשנה. בתשובתכם הסבירו את המילה "רשות".

(2) על פי המשך המשנה, מהו הטעם להנחיה זו?

(5 נקודות)

ב. "הוא היה אומר, עשה רצונו כרצונך..." (שם, משנה ד').

(1) הסבירו הנחיה זו, על פי רבנו עובדיה מברטנורא.

(2) על פי המשך המשנה, מהו השכר המובטח למי שפועל לפי הנחיה זו?

(5 נקודות)

ג. "בטל רצונך מפני רצונו..." (שם).

(1) הסבירו הנחיה זו.

(2) על פי המשך המשנה, מהו השכר המובטח למי שפועל לפי הנחיה זו?

(4 נקודות)

אגדה

20. תפילה

א. "וּפְרָעָה הַקָּרִיב וַיִּשְׁאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וַהֲגָה מְצָרִים נִסַּע אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעְקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה' ". (שמות י"ד, י')

(1) על פי המדרש (שמות רבה, פרשה כא, סימן ה), מהי המשמעות של הביטוי "וּפְרָעָה הַקָּרִיב"?

(2) במדרש זה מובא משל ובו מסופר על מלך שגירה את הליסטים בבת מלכים.

מה הייתה המטרה של המלך במעשה זה, ומהו הרעיון שלומדים ממשל זה?

(3) על פי מדרש אחר שלמדתם, ציינו דוגמה נוספת מן התנ"ך לרעיון זה.

(7 נקודות)

ב. (1) על פי המדרש (תנחומא, פרשת מקץ, סימן ט), אנטונינוס שאל את רבי (רבי יהודה הנשיא, רבנו הקדוש) אם מותר

להתפלל כל היום. ולאחר שאנטונינוס לא קיבל את תשובתו של רבי, הוכיח לו רבי את תשובתו באמצעות מעשים שעשה.

הסבירו את ההוכחה של רבי לתשובתו באמצעות המעשים שעשה.

(2) רבי יוחנן חלק על דעתו של רבי.

כתבו מהי דעתו של רבי יוחנן.

(3) על פי רב האיי גאון (מובא בדברי הרא"ש), דעתו של רבי יוחנן מותנית בתנאי. מהו התנאי?

(7 נקודות)

21. חורבן וגאולה

א. בגמרא במסכת סנהדרין (צח, ע"א) מסופר על רבי יהושע בן לוי שנפגש עם אליהו הנביא ואחר כך עם המשיח.

(1) תארו את השיחה שהייתה בכל אחד מן המפגשים.

(2) על פי הגמרא, סימן ההיכר של המשיח הוא הדרך שבה הוא חובש את פצעיו.

כתבו מהו ההבדל בין הדרך שבה המשיח חובש את פצעיו ובין הדרך שבה שאר סובלי החולאים חובשים את פצעיהם.

(7 נקודות)

ב. לאחר המפגש עם המשיח הלך רבי יהושע בן לוי לאלהיו הנביא וטען בפניו שהמשיח שיקר לו.

על פי דעתו של רבי יהושע בן לוי, מהו השקר של המשיח?

(2) אליהו הנביא ענה לרבי יהושע בן לוי שהמשיח התכוון לומר לו "היום אם בקולו תִּשְׁמָעוּ".

הסבירו את התשובה של אליהו הנביא.

(4 נקודות)

ג. על פי המהר"ל, הסבירו מדוע המשיח עני וחולה. (3 נקודות)

22. הלל הזקן

א. בגמרא במסכת שבת (לא, ע"א) מסופר על שלושה נוכרים, שכל אחד מהם ביקש להתגייר תחילה אצל שמאי, ומשלא נענה פנה להלל.

(1) אחד מן הנוכרים האלה טען שהוא מאמין רק בתורה שבכתב.

כתבו כיצד לימד אותו הלל על חשיבותה של התורה שבעל פה.

(2) אחד מן הנוכרים האלה ביקש שיגיירוהו בתנאי שילמדוהו את כל התורה כולה כשהוא עומד על רגל אחת.

כתבו מה הייתה התגובה של שמאי אן של הלל על בקשה זו.

(5 נקודות)

ב. על פי הרב אברהם יצחק הכהן קוק (הראי"ה קוק), אין לדון כלל מי עדיף ממנו, הלל או שמאי, כי כל אחד מהם פעל בהתאם לדרכו הייחודית – שמאי בכוח קפדנותו והלל בכוח ענוותנותו, ושני הכוחות נצרכים בעולם.

(1) על פי הראי"ה קוק, כתבו מהי הדרך שבה הדריך שמאי באמצעות כוח קפדנותו, ומהי הדרך שבה הדריך הלל באמצעות כוח ענוותנותו.

(2) על פי הראי"ה קוק, הסבירו מדוע בכל זאת אומרת הגמרא "לעולם יהא אדם ענוותן כהלל, ואל יהא קפדן כשמאי". (6 נקודות)

ג. "שלושה גרים באו לפני גדולי הדור ההוא, וכל אחד מביא עימו מטען מעורב - טוב ורע, אמת ושקר, רצון כנה להתקדש ורצון זר הנטפל אליו ורוכב על גביו עד שקשה לדעת איזה מהם קדם ואיזה מהם מכריע".

(הרב יהושע שפירא, בקרבן קדוש)

על פי הרב יהושע שפירא, הלל ידע להבחין בין הרצון השלילי ובין הרצון החיובי של כל אחד מן הגרים.

בנוגע לגר שרצה להיות כוהן גדול, ציינו מה היה הרצון השלילי שלו ומה היה הרצון החיובי שלו. (3 נקודות)

מספרות השו"ת**23. כפיית טיפול רפואי**

- א. "ומותר לבטוח באדם, והוא שלא יסור ליבו מן ה'. ואמרו: 'אָרוֹר הַגָּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם וְשָׁם בְּשׂוֹר זָרְעוֹ וּמִן ה' יִסּוֹר לְבֹו' (ירמיה י"ז, ה'). אך לבטוח בה' שיעשה לו תשועה על ידי האיש הפלוני מותר ומצווה..." (שו"ת הרשב"א). בדברים אלה הרשב"א מציג שתי אפשרויות בנוגע ליחס של החולה כלפי הרופא שמטפל בו. כתבו את שתי האפשרויות, וצינו מהי האפשרות הראויה לדעת הרשב"א. (5 נקודות)
- ב. (1) חולה המסרב ליטול תרופה מכיוון שאין לו אמון ברופאים המטפלים בו – על פי הרב משה פיינשטיין ("אגרות משה"), כתבו שני תנאים לכפיית טיפול רפואי על חולה זה. (2) מהו החשש בכפיית טיפול רפואי על חולה המפחד מן הטיפול? (6 נקודות)
- ג. חולה המסרב לקבל טיפול מציל איבר (כשאינן סכנת חיים) מכיוון שהטיפול כרוך בכאבים – כתבו שני תנאים לכפיית טיפול רפואי על חולה זה. (3 נקודות)

24. הפסקת היריון

- א. (1) על פי הרב אליעזר וולדינברג ("ציץ אליעזר"), מהו האיסור לבצע הפלה לפני החודש השביעי להיריון? (2) במקרה שהעובר חולה במחלת טייזקס – על פי הרב אליעזר וולדינברג, כתבו שני שיקולים להתיר לבצע הפלה לפני החודש השביעי להיריון למרות האיסור. (6 נקודות)
- ב. על פי הרב משה פיינשטיין ("אגרות משה"), אסור להפסיק היריון גם במקרה שהעובר חולה במחלת טייזקס. על פי דעתו, מהו האיסור לבצע הפלה גם לפני החודש השביעי להיריון? (2 נקודות)
- ג. (1) הרב שלמה אבינר המליץ לנשים שאינן צעירות לערוך בדיקות בתקופת ההיריון כדי לגלות אם יש מום בעובר. כתבו שני נימוקים להמלצה זו. (2) על פי הרב שלמה אבינר, מותר לערוך בדיקות כאלה אף שהן מסכנות את חיי העובר. הסבירו מדוע. (6 נקודות)

25. צער בעלי חיים

- א. כתבו שיקול אחד להתיר ציד ושני שיקולים לאסור ציד. (6 נקודות)
- ב. כתבו שני מקרים שבהם אין לנהוג במידת חסידות בנוגע לפגיעה בבעלי חיים. (4 נקודות)
- ג. (1) הרב משה פיינשטיין אסר לפגוע בבעלי חיים לצורך שיפור המראה שלהם. הסבירו מדוע. (2) מדוע התנגד הרב עובדיה יוסף לפיטום אווזים? כתבו נימוק אחד (מלבד "צער בעלי חיים"). (4 נקודות)

תפילה כמפגש**26. קריאת שמע**

- א. במשנה במסכת ברכות (פרק ב', משנה ב') רבי יהושע בן קרחה מנמק את סדר אמירת הפרשיות של קריאת שמע.
- (1) על פי רבי יהושע בן קרחה, מדוע קדמה פרשת "שְׁמַע" לפרשת "וְהָיָה אִם שְׁמַע", ומדוע קדמה פרשת "וְהָיָה אִם שְׁמַע" לפרשת "וְיָאמֶר"?
(2) מה עלינו ללמוד מן הציווי לקרוא קריאת שמע פעמיים ביום, "בְּשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמָךְ"?
(7 נקודות)
- ב. בעת אמירת הפסוק הראשון של קריאת שמע, מהי הכוונה שיש לכוון לכתחילה במילים "ה' אֶלֶּהינוּ", ומהי הכוונה שיש לכוון לכתחילה במילים "ה' אֶחָד"?
(2) אדם שלא כיוון במשמעות המדויקת של כל מילה בפסוק הראשון של קריאת שמע – איזו כוונה מספיקה בדיעבד כדי שיצא ידי חובה?
(7 נקודות)

27. תוכן תפילת העמידה

- א. בתפילת העמידה יש שלושה חלקים: שלוש ברכות ראשונות, ברכות אמצעיות ושלוש ברכות אחרונות. מהו עיקר התוכן של כל אחד מן החלקים? (3 נקודות)
- ב. (1) הברכות האמצעיות נחלקות לשלושה חלקים. מהו הנושא של כל אחד מן החלקים?
(2) הברכות האמצעיות מנוסחות בלשון רבים. מה אפשר ללמוד מכך?
(6 נקודות)
- ג. מדוע שלח ציבור חוזר על תפילת העמידה? כתבו שני נימוקים. (5 נקודות)

28. יצירת אווירה מתאימה לפני תפילת העמידה והתנהגות בזמן תפילת העמידה

- א. (1) "תנו רבנן: לא יאחז אדם תפילין בידו וספר תורה בזרועו ויתפלל... אמר שמואל: סכין ומעות וקערה וכיכר הרי אלו כיוצא בהן" (ברכות כג, ע"ב).
הסבירו את ההלכה שאמר שמואל, וכתבו מהו הטעם לדבריו.
(2) באיזה מקרה מותר לאדם לאחוז תפילין בידו וספר תורה בזרועו בשעת תפילת העמידה?
(3) איזה חפץ מותר לאדם להחזיק בידו בכל מצב בזמן תפילת העמידה?
(9 נקודות)
- ב. (1) "המשמיע קולו בתפילתו הרי זה מקטני אמנה" (ברכות כד, ע"ב). הסבירו מדוע.
(2) על פי הפוסקים, חובה לומר את המילים שבתפילה באופן שישמעו לאוזני המתפלל.
באיזה תנאי המתפלל יוצא ידי חובה בדיעבד גם אם לא השמיע לאוזניו?
(5 נקודות)

בהצלחה!